

חודש בחודשו

בטאון "גבורת מרדכי" בית כנסת ומרכז קהילתי תורני

בס"ד כ"ז אלול - תשפ"ב // גיליון 295 // רח' הרצוג 32 גבעתיים // www.gvurat-m.org // gvuratm@gmail.com // עורך: אילן אחיטוב חברי מערכת: רחל גיא, אראלה נאור, אלדן מידן, איילת סקסטין, בקי באומל // צילום: חברי הקהילה // עיצוב: אורלי אליאס

דרכים מחוץ לבית. מכיוון ששמענו שבשר כלב הוא טעים, בני המשפחה בישלו ואכלו את הכלב. אף אחד לא ראה אותם עושים זאת. בשני הסיפורים האלה אין נזק או פגיעה באף אחד, אבל בכל זאת רבים מרגישים תחושת גינוי ברורה, למרות שקשה להסביר על דרך ההיגיון מה רע בכך. היידט הגיע למסקנה שהסיפורים מדגימים יסודות מוסריים אנושיים חזקים, אמיתיים ונפוצים. לטענתו, בתחום המוסר המח עובד באופן אינטואיטיבי, כלומר על ידי חשיבה אוטומטית, מהירה, נטולת מאמץ, ולא על ידי חשיבה רציונלית מעמיקה. זאת בניגוד לתפישה היוונית העתיקה, שהחשיבה הרציונלית הגבוהה היא הבסיס למוסר הטוב ביותר.

בעקבות מחקריו מציע היידט חלוקה של המערכות המוסריות של בני האדם לשש קטגוריות, שאפשר לכנותן "יסודות המוסר" (moral foundations). לכל יסוד יש גם ערך הפוך, כדלקמן:

1. חמלה/סבל

דוגמאות המתקשרות ליסוד זה הן העזרה לחלשים וההגנה על החלש מפני פגיעה.

2. הגינות/רמאות

רגישות להגינות נפוצה מאד. אבל יש לה פרשנויות שונות. היידט מסביר שהשמאל החברתי שואף לשוויון מוחלט בין בני האדם וזאת ההגינות בעיניו. בעלי אידיאולוגיה קפיטליסטית, לעומת זאת, חושבים שהוגן הוא כאשר כל אחד מתוגמל בהתאם למאמציו וכישוריו.

המשך בעמ' 2 <<

דעת טוב ורע הפסיכולוגיה של המוסר

היידט ביקש מהנבדקים להגיב על סיפורים שונים שמדגימים בעיות אתיות ספציפיות. בסיפור אחד, אמריקאית מצאה דגל ארה"ב בארון, והשתמשה בו כסמרטוט לניקוי השירותים. אף אחד לא ראה זאת. בסיפור אחר הכלב המשפחתי נפגע ומת בתאונת

- מקס סקסטין -

ה ציווי "סור מרע ועשה טוב" הוא מענייני היום בתקופה זו של חודש אלול והימים הנוראים. התרגלנו לחלק את הרע והטוב לשני תחומים: בין אדם לחברו ובין אדם למקום. התחום הראשון נחשב למתחייב מן ההגיון ומשותף לכולם ואילו התחום השני שייך רק לדתיים, לכאורה. אבל לאיזה מהתחומים נשייך ערכים אחרים שמסעירים אותנו, כמו נאמנות למדינה, או כבוד האדם? ולמה נראה לחלק מאיתנו כל כך חשוב לדבר עברית, ושהעברית תהיה ללא שגיאות? ואם האופנה היא לחשוף את הגוף בציבור, וזה לא מזיק, למה שזה יפריע למישהו? ואם בכל הסרטים מקללים נמרצות באנגלית (מילת ה-"F"), וכולם רגילים לזה, למה יש הרגשה שזה לא מוסרי? והאם יש פגם מוסרי בכך שהתזמורת הפילהרמונית הישראלית תנגן את המוסיקה הנפלאה של המלחין הגרמני האנטישמי ריכרד וגנר? אם הדוגמאות האלה מעוררות אצלכם רגשות של תמיכה או גינוי אבל התקשיתם להסביר אותם במילים, המאמר הזה בשבילכם.

בספר "The Righteous Mind" ("המח המתחסד") מאת ג'ונתן היידט, (Haidt, 2012), באנגלית) מוצגת גישה חדשנית ומקיפה לנושא הטוב והרע וערכי המוסר. היידט הוא חוקר בתחום הפסיכולוגיה החברתית שערך מחקרי פסיכולוגיה התנהגותית בקרב אוכלוסיות שונות כדי לעמוד על התחושות והנטיות המוסריות השונות.

3. חירות/דיכוי

האוטונומיה, חירות הפרט, היא מזכויות האדם החשובות. העבדות היא פגיעה ביסוד זה.

4. נאמנות/בגידה

נאמנות היא יסוד הנוגע ליחס לבני זוג, למשפחה, לקהילה, למדינה ולקבוצות חברתיות אחרות.

5. סמכות/מרד

בני אדם מכירים במעמדם בתוך מערכות הייררכיות המחייבות לכבד בעלי מעמד גבוה יותר ולהישמע להם. קבלת סמכות של הורים, מורים ומנהיגים נבחרים הם מענייניו של יסוד זה.

6. קדושה/טומאה

התיאוריה היא שהמח האנושי תופש את המרחב החברתי כמעין מדרג אנכי שבקצהו העליון נמצא אלוקים, שהוא קדוש, נקי, טהור ומושלם מוסרית, ובקצה התחתון השטן, הטמא, המלוכלך והרע המוחלט. בני האדם ממוקמים בין הקצוות, מתחתם החיות ומתחתם חיות אחרות שמעוררות חלחלה, "השרץ השורץ" המוכר לנו. לחיי אדם ולגופו יש ערך, אין לבזות את הגוף כי זה פוגם במבנה המקודש של המרחב כולו. אין להשתמש בגוף האדם רק להנאה כי גוף האדם הוא "מקדש ולא מגרש משחקים". תפישה זו קיימת בתרבויות רבות בעולם, אם כי בכל תרבות זה מתפרש באופן מקומי, למשל בהתייחסות ליצורים על-טבעיים כמו מלאכים או מפלצות דמוניות. בהודו, למשל, יש יחס שונה לשתי הידיים: יד ימין היא טהורה ומגישה מזון, ואילו ביד שמאל מנקים זוהמה.

היידט ממשיך את ששת היסודות שלו לטעמים של מזון. הוא גילה שבקרב אנשים מערביים ועשירים, כמו הסטודנטים באוניברסיטה שבה לימד, עולם ערכי המוסר מצומצם יחסית ומתמקד בעיקר ביסודות החמלה וההגינות, כלומר, בשני יסודות המוסר הראשונים, עם רגישות מאד נמוכה לכל שאר היסודות. כך גם בקרב בעלי השקפת עולם פרוגרסיבית. בקרב אנשים דתיים ובעלי נטייה פוליטית ימנית, העולם המוסרי מורכב מכל ששת ה"טעמים" ולא רק מיסודות החמלה וההגינות. לדעת היידט, הכרת יסודות

המוסר יכולה לשפר את הדו-שיח בין דתיים לחילוניים ובין ימניים לשמאלנים, כי היא עוזרת להבין את הצד השני. בארה"ב, הקיטוב ומלחמות התרבות הקצינו מאד, ובעוד שבשנות התשעים רפובליקנים ודמוקרטים היו נפגשים באירועים חברתיים, היום כל צד אינו מסוגל לראות שום טוב בצד השני. לדעת היידט, אם נבין כולנו שגם אנשים עם מאזן יסודות מוסריים שונה משלנו יכולים להיות אנשים טובים, יתאפשרו דו-שיח והבנה וניהול מדיניות חברתית מאוזנת וטובה יותר.

אתן דוגמה אישית: לפני שנה מצאתי את עצמי בשיחה על נושא לבוש לא-צנוע של תלמידות בבתי ספר בארץ. בתה של בת-שיחי היתה מעורבת בתקרית שהגיעה לתקשורת ועוררה לא מעט עוגמת נפש. בשיחה נעזרתי ביסודות המוסר של היידט על מנת לטעון שיש צורך לאזן בין חירות הפרט (יסוד מס' 3) ושוויון וצדק (יסודות מס' 1 ו-2), שבהם נופפה התלמידה, לבין צניעות (יסוד מס' 6, גוף האדם הוא מקדש), וכבוד כלפי בית הספר ופעולתו (יסוד מס' 4).

כעת גם ברורות התשובות לשאלות שבהקדמה. כבוד האדם נובע מהיסוד הששי קדושה/טומאה. ומכאן השאיפה ללבוש צנוע ולדיבור בשפה נקייה. נאמנות למדינה ולסמליה נובעת מיסוד הנאמנות/בגידה. שימוש בעברית תקינה קשור גם לקדושה שבשפה וגם למחויבות לדת, לציונות ולמדינה וגם לקבלת סמכות של דמויות שקבעו את אופי החברה שאנחנו נאמנים לה. והמוסיקה של וגנר מוקצית מחמת מיאוס בהיותה משוייכת לעולם הגרמני הנאצי, המטמא והרע המוחלט.

ברור, שהאופן שבו פועל כל יסוד מוסר אינו רק עניין תרבותי, אלא גם אינדיבידואלי בתוך אותה תרבות. למשל, לא לכל היהודים הדתיים יפריע חילול שבת בפרהסיה באיזורים שאין בהם דתיים ולא לכל אוהבי המוסיקה הקלאסית בישראל יפריע שישמיעו את וגנר בהיכל התרבות בתל אביב.

ייתכן שתיאוריית יסודות המוסר של היידט תסייע לנהל שיח מועיל ורגוע יותר עם בעלי דעות שונות הן במשפחה והן בחברה מתוך הבנה יותר טובה של בני שיחנו ושל עצמנו.

■ שנה טובה וכתובה וחתימה טובה ■

ישראל קדושים הם - נתבעים ונותנים

ל המתבונן בקהילה המפוארת שלנו מזהה בקלות את התהליך ההיסטורי הפוקד אותנו. מקהילה כבירה בעלת שם במחוזות רבים, עם בית כנסת המלא עד אפס מקום, כבר שנים רבות שאנו הולכים ומתמעטים ובבית הכנסת קיימים כסאות רבים ללא בעלים.

חברי המועצה של הקהילה עוסקים לא מעט בחלק זה ובהשלכות הכלכליות שהתהליך מביא עמו...

ההוצאות בשנה עומדות כבר שנים על כ-360,000 ₪, כשהרוב המכריע, 80%, הינן הוצאות קבועות שלא ניתן לשנותן (חשמל, ניקיון, אחזקה, שכר, רו"ח ועוד), ו-20% עבור כלל הפעילות (שבת חתנים, קידושים קהילתיים, אירועי תרבות ועוד).

הצטמצמות הקהילה גוררת את הצטמצמות ההכנסות, שאינן מספיקות לאחזקת בית הכנסת המפואר שלנו. והפער גדל משנה לשנה.

זכינו בקהילה שבה רבים מאוד הינם בעלי לב רחב לכל דבר שבקדושה ותורמים במקומות רבים לדברים דחופים וחשובים. המצב הכספי, והרצון להמשיך בצורה יציבה, דורש מאתנו לפנות לכל הקהילה ולבקש מכל אחד ואחת, מעבר לתשלום דמי החבר (שעומדים על 2000 ₪ לזוג), גם להירתם בכל כוח לתרומות נוספות ומשמעותיות כל השנה כולה לטובת בית הכנסת והקהילה.

התרומה היום לבית הכנסת של כולנו הינה בהחלט בגדר 'דחוף וחשוב'.

בברכת שנה טובה לכולם
ותודה מעומק הלב לכל השותפים

חברי מועצת בית הכנסת

מקדש מעט ואמנות בו הרבה

לעיתים אנחנו מורגלים כל כך במראות הסובבים אותנו, עד שאיננו שמים לב אליהם יותר, עד שמیشهו פוקח את עינינו להביט בהם מחדש. וזה יכול לקרות אפילו בבית הכנסת שלנו.

- אילן אחיטוב -

ירושלים ומורשת סקר ראשון מסוגו של אמנות הקיר. מטרתו לחשוף, לתעד, לשמר ולהציג את יצירות הקיר מאז המאה ה-19 ועד ימינו. המידע על היצירות, על מקומן ועל מצבן מגיע מהציבור הרחב ונאסף למאגר מידע כולל. מערכת מידע מקצועית מאפשרת למומחים מתחומים שונים לבחון את היצירות ולאפיין.

מסד הנתונים שנאסף מאפשר לגבש הצעות לתכנית ארוכת טווח לתיעוד, לקטלוג ולשימור אמנות זאת, שהיא ביטוי חזותי ותרבותי משמעותי במורשת ההיסטורית של מדינת ישראל... במהלך הסקר זכו יצירות שדורגו בחשיבות גבוהה על ידי המומחים לשימור וטיפול פיזי... בשנים 2019-2021 נערך במיזם סבב שני של פעולות לסקירה, לתיעוד, למיון וליצירת קרטריונים

לבחינת יצירות הקיר בישראל. מטרתנו הייתה לגבש רשימה מפורטת ליצירות שיחלו תהליכים מעשיים לתיעוד ולשימור. בית הכנסת שלנו משופע ביצירות אמנות. חלונות הוויטראז' של האמן ג'רמי לנגפורד (אמן ופסל בריטי-ישראלי שיצירתו המוכרת ביותר בישראל היא "שרשרת הדורות" במנהרות הכותל) וצמד הפסיפסים מתוצרת קיבוץ אילון שתרם ר' יעקב גולדרייך ע"ה להיכל עדיין לא מתועדים באתר הסקר, וכמותם גם תבליט האבן המעטר את החזית הקדמית של בית הכנסת.

אנו מעוניינים לתעד את הסיפורים מאחורי היצירות, האמנים והתורמים. אנו קוראים למתפללים לשותף מידע על אודות כל היצירות, כדי שישמר למען הדורות הבאים.

בחודש מאי קיבלתי שיחת טלפון לא שגרתית. המטלפנת הייתה גברת סמדר ברק, חוקרת ביד יצחק בן צבי העוסקת בין היתר בסקר אמנות הקיר בישראל (אתר הסקר www.wallart.org.il). סמדר הגיעה אלינו דרך ספרו של האמן

משה סעדי וסיפרה שהיא מחפשת בשביל אתר הסקר תמונות טובות של היצירה "המגילה", הנמצאת מעל הכניסה לעזרת הגברים וניתן לראותה מתוך אולם התפילה. המגילה נתרמה על ידי משפחת זיו לזכר ההורים, ונוצרה, כאמור, בידי משה סעדי, אמן ישראלי יליד איראן, חבר קיבוץ כפר מנחם, שעיצב כ-140 קירות קרמיקה ברחבי הארץ. תוך כדי שיחה התברר כי הפסיפס

של האמנית רעיה בראדון, המעטר את ריצפת מבואת הכניסה לבית הכנסת, מתועד כבר בסקר אך שם בית הכנסת שובש. רינת טואיטו, צלמת הבית שלנו, הצליחה להפיק תמונה טובה יותר מאלה שהופיעו באתר.

יצירה נוספת המתנוססת על קיר בית הכנסת ומופיעה באתר היא הפסיפס הנמצא מעל הכניסה מרחבת הזיכרון, חתימת האמן על הפסיפס היא "הגיי", ומחפוש התברר כי האמן הוא ג'רג' הגיי (במקור שנברגר), שהיה צייר, אמן פסיפס ואמן ויטראז' יהודי-הונגרי. היצירה מתארת את סיפור חלום יעקב.

וכך מוסבר באתר הסקר:

"מאז שנת 2013 נערך ביד יצחק בן-צבי ובמועצה לשימור אתרי מורשת בישראל בתמיכת תכנית 'ציוני דרך' של משרד

צילומים: רינת טואיטו

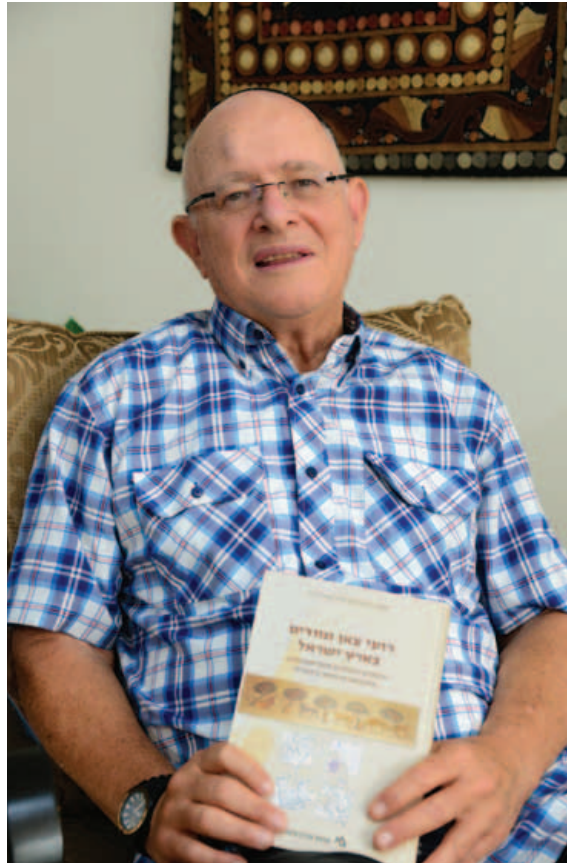
30 שנה בעקבי הצאן

נפגשתי עם חבר קהילתנו הוותיק קובי בן-ארי לשיחה על ספרו שיצא לא מכבר, "רועי צאן ונוודים בארץ ישראל - היבטים כלכליים והתיישבותיים בתקופה הרומית-ביזנטית", שאותו כתב כעבוד לתזת הדוקטורט שלו.

- איילת סקסטין -

נולדתי במושב חיבת ציון הממוקם על רכס כורכר בעמק חפר, במרכז השרון. כילד קטן, המרחבים הפתוחים בו היו אין-סופיים. יצאנו אליהם לטייל כילדים על מנת להשביע את סקרנותנו, שהייתה ללא גבולות. עם בוא הסתו יצאנו לטפס על רכס כורכר סמוך, בו קבר שייח, לפגוש את מבשר סוף עונת הקיץ החמה, החצב המצוי, כאשר על הקרקע מדדה הנחילאלי הלבן, ידידנו משכבר, שהגיע זה עתה מאירופה. לאחר מכן המשכנו לשוטט באדמות הפלחה - אדמות שחורות, שבעבר שכנה בהן הביצה הגדולה של מרכז השרון שיובשה והפכה לאסם גידולי שדה כמספוא לפרות - לפגוש את מבשר הסתו והיורה, הנרקס הסתווי שריחו משכר. בהמשך, אחרי הגשמים, תרנו את פרדסי ההדר הגדלים על אדמות החמרה האדומות בשרון, שצבעוני השרון האדמדם גדל בהם בר ודוכיפת מצוי מעופף בהם באביב. מה עושים בקיץ? רוכבים על אופניים לשחות בחוף מממורת לאורך אפיקו של נחל אלכסנדר, כשבדרך על עצי האקליפטוס מקננים שלדגי העצים".

כך מספר קובי (יעקב) בן-ארי (פאדרוב), וממשיך לספר איך צמחה אהבתו לארץ ישראל ולידיעת הארץ מן הגרעין ששתלו הוריו, יוסף ועדה, שחיו בחיבת ציון מ-1942 ועד שהלכו לעולמם בשנות ה-90.

צילום: רינת טואיטו

קובי בן-ארי עם ספרו החדש

"סיום עיבוד עבודת הדוקטורט לספר הינה נקודת ציון על דרך ארוכה המהווה שרשרת מסעות נדודי בנופי מולדתנו הרבגוניים"

לא ייפלא אפוא שקובי הקדיש את ספרו לזכרם, ואף הוסיף לו פרק המנציח את חייהם. את אהבתו זו טיפח במסעות בני עקיבא, בחידוני ידיעת הארץ של צה"ל, וכמדריך ידיעת הארץ במסעות לוחמי צה"ל ובחברה להגנת הטבע, בסורים לימודיים בוטניים וזואולוגיים, בהשתתפות בחפירות ארכיאולוגיות, בסיקור מתקנים חקלאיים קדומים, וכל זאת בהדרכת בכירי אנשי המקצוע בתחום. הלימודים במחלקה ללימודי ארץ ישראל וארכיאולוגיה באוניברסיטת בר-אילן היו המשך טבעי, אבל קובי לא היה בטוח שזה רצונו, עד שהתברר לו שהלימודים כוללים הרבה סיורים וקמפוסים שדה. כשהגיע

לתואר השני שימש כרכז הראשון של סיורי השטח והחפירות הארכיאולוגיות-לימודיות במחלקה. אז גם התחיל במחקר שהבשיל כעת לכדי ספר.

"סיום עיבוד עבודת הדוקטורט לספר הינה נקודת ציון על דרך ארוכה המהווה שרשרת מסעות נדודי בנופי מולדתנו הרבגוניים", ממשיך קובי. אבל הדרך הייתה מפותלת. כשהשלים את התואר השני, הבין קובי, שכבר היה בעל משפחה, שייאלץ לבחור במקצוע אחר לפרנסתו. הוא למד חשבונאות ופנה לקריירה בת שלוש שנה בתחום ביקורת הפנים ולעבודה במשרד האוצר. אבל המחשבות על הרועה והמרעה לא הרפו, וכל הזמן המשיך לחשוב ולחפש חומר.

ב-2004, כאשר נדרש במסגרת עבודתו ללמוד להקליד את הדוחות שלו בעצמו, הבין שהיכולת החדשה שרכש פותחת פתח לכתיבת עבודת דוקטורט, שעד אז נראתה לו משימה בלתי אפשרית. ב-2010, בעזרת פרופ' זאב ספראי, שהיה למנחה שלו, החליט לפתח את עבודת המאסטר ולהוסיף לה מידע שליקט מממצאים ארכיאולוגיים. כאן השתלב הידע החשבונאי של קובי בידע שרכש במשך שנים של לימודים אקדמיים ועצמאיים בידיעת הארץ. ייחודו של הספר הוא בחיבור שהוא עושה, לראשונה, בין הנתונים הכמותיים המפורטים במפות הסקרים הארכיאולוגיים ודוחות החפירות עם מקורות היסטוריים שונים: מקורות תלמודיים, כאלה העוסקים בחקלאות הרומית, מקורות נזיריים וצלייניים ועדויות מהתרבויות הערבית והבדווית המסורתית במאות השנים האחרונות.

כעת הפכה עבודת הדוקטורט (שהוגשה ב-2015) לספר, הנוגע בכל היבט שקשור לרועי צאן ומרעה: גיאוגרפי, היסטורי, ארכיאולוגי, כלכלי, יישובי, ספרותי, דתי. את סקירת הספר עצמו נותיר בידי האמונות של חברנו פרופ' יהושע שוורץ, יו"ר מועצת רשות העתיקות בישראל ושכנו של קובי, שגם עודד אותו בדרך הארוכה ועזר לו בקידום המחקר ובהוצאת הספר לאור. ■

קובי (יעקב) בן ארי (פאדרוב), רועי צאן ונוודים בארץ ישראל: היבטים כלכליים והתיישבותיים בתקופה הרומית-ביזנטית, רמת גן: הוצאת אוניברסיטת בר-אילן, תשפ"ב, 556 עמ'

- יהושע שוורץ -

במשנה בבא קמא ז:ז שנינו: "אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל אבל מגדלין בסוריא ובמדברות שבארץ ישראל". לכאורה, אם אסור לגדל בהמה דקה או צאן בארץ ישראל, או לפחות במקומות המיושבים בארץ, היות שהן פוגעות בחקלאות, מפסידות את הזרעים ועוקרות הנטיעות, על מה ניתן לכתוב 556 עמודים?

ד"ר קובי בן ארי מראה לנו שלא רק שיש המון לכתוב על נושא זה, אלא שהנושא גם חשוב מאד להבנת תולדות היישוב בארץ בתקופה הרומית-ביזנטית (סוף תקופת בית שני ותקופת המשנה והתלמוד). קובי, המקדיש את כל חייו המחקריים לנושא מרעה ורועי צאן בארץ ישראל מאז היותו תלמיד לתואר ראשון, מביא בפני הקורא את עבודת המחקר החשובה ביותר שנכתבה עד היום על עניינים אלה בארץ ובעולם.

ארץ ישראל היא עשירה במשאבים. כך מתאר יוסף בן מתתיהו את הארץ: "אדמת הגליל דשנה וטובה למרעה ומינים רבים של עצים עולים בה יפה... ואין בה ולו גם חלקה אחת אשר לא נחרשה ולא נזרעה" (תולדות מלחמת היהודים ברומים ג.42). "בפראיה (עבר הירדן היהודי) ניתן לגדל עצי זית, גפנים ותמרים" (שם ג.45). יהודה ושומרון "מתאימות לעבודת האדמה ומניבות יבול רב" (שם ג.49). אבל אם החקלאות פורחת, אם עצי פרי גדלים בכל מקום, איך ישתלב ענף המרעה? ולגבי הגליל יוסף כתב במפורש שאדמת הגליל טובה כביכול למרעה, אבל כל אדמתה נחרשה ונזרעה. האם נשאר משהו למרעה? משהו אכן נשאר. השאלה

היא איפה. רועי הצאן פעלו בשולי הארץ הנושבת ("מדבריות של ארץ ישראל") בתנאים לא קלים. קובי מתאר את חיי הרועה הנווד, את ענף מרעה הצאן בשולי ההתיישבות בארץ ישראל ומשחזר את הנוף ואת המבנה הארגוני, החברתי והכלכלי של אתרי ההתיישבות של רועי צאן, נוודים למחצה ונוודים, לאור הממצא הארכיאולוגי והמקורות ההיסטוריים מכל הסוגים. הוא מתאר את חיי היומיום של הרועה וענף המרעה וגם את היחסים בין רועים נוודים לבין יושבי הקבע. האם היו אלה יחסי מאבק? או אולי שיתוף? כמו כן, קובי בוחן את המבנה הארגוני של ענף המרעה ומשווה אותו לענפים אחרים בארץ ישראל בתקופת המשנה והתלמוד. קובי בוחן שאלות כמו: מהו גודל העדר? האם מדובר בענף מצומצם, עדרים זעירים של משפחה גרעינית לצריכה עצמית או שמא בענף מרכזי, ובו עדרים בינוניים של בתי אב שיש בהם גם עודף על כלכלת הקיום או עדרים שקובצו מעדרים משפחתיים של תושבי היישוב ששכרו להם רועה? או אולי כל אלה?

בבואי לתאר את תוכן הספר אזכיר מיד שאי אפשר לעשות צדק עם עבודה עשירה זו בסקירה קצרה. אזכיר בראשי פרקים את נושאי המחקר. הספר מתחיל בדיון תיאורטי על מרעה, איך למשל לחשב מספר ראשי צאן בעדר. קובי

מציג בפני הקורא את סוגי המקורות השונים ושאלות המחקר שהוא התמודד אתן. לאחר מכן הוא מסכם את הרקע ההיסטורי-כלכלי ההתיישבותי של ארץ ישראל והגיאוגרפיה ההיסטורית של הארץ וכולל דיון בשאלות הלכתיות גיאוגרפיות שיש להן השלכות על חקר רועי הצאן. בהמשך בא דיון קצר על הכלכלה בארץ ישראל. הפרקים הבאים מתמקדים בחברות נוודיות ובמרעה בנגב החל מתקופת הנבטים (עד 106 לסה"נ) ובהמשך בתקופה הרומית-ביזנטית. יש דיון על מרעה ונוודות "בצל הגשם המזרחי", דהיינו מדבר שומרון, מדבר בנימין ומדבר יהודה. בפרק הבא עולים צפונה לבחון את חיי הרועים והנוודים בגולן ואז יש דיון על המבנה הארגוני של רועי הצאן ובמיוחד ההתאמה בין טיפוס המרעה, סוגי הרועים ואזורים שונים בארץ. לקראת סוף הספר בא פרק מסכם על חיי יומיום של המרעה והטיפול בצאן. לספר יש גם נספחים שכל אחד מהם הוא מחקר חשוב בפני עצמו כמו "האם המדבריות שביהודה" סיפקו את כמות הצאן שנדרשה למקדש בימי הבית השני?

אם נסכם, הספר חשוב מאד, הספר מרתק (אכן כך!) והספר בהישג יד. מוזמנים לקנות, לקרוא ולהנות!

צילום: מימי נוי

בדרך לא לבניה

הערות על כשלי מערכת החינוך בישראל

- אביעזר ויס -

בקיץ האחרון הייתה מערכת החינוך נתונה בסערה גדולה. ד"ר אביעזר ויס, חבר קהילתנו, שהיה מנהל ביי"ס תיכון ונשיא מכללה להכשרת מורים, סבור שהסערה לא התמקדה בדברים הנכונים

חורבן האתוס הלאומי

מרד החשמונאים וממלכתם, המרד הגדול והחורבן, מצדה, ביתר - אלו מאורעות היסטוריים שעליהם התבסס האתוס הציוני, גובש חזון הלאומיות, ודורות של חלוצים, חולמים ולוחמים התחנכו לאורם ולאור לקחייהם. התגבשות התורה שבעל פה, יבנה וחכמיה, הנשיאות והסנהדרין ואף הולדת הנצרות והפולמוס המתמיד איתה - אלו גיבשו את הזהות היהודית. יחד עם המאורעות הדרמטיים ההם ועם רוח נביאי ישראל המקראיים, זוהי התשתית הערכית שעליו נבנה האתוס של מדינת ישראל - מדינת לאום יהודית בארץ ישראל. כל אלו הוצאו מתכנית הלימודים של תלמידי ישראל. שוב לא יידעו דבר על מתתיהו החשמונאי ובניו, על מצדה, על רבי עקיבא ועל בר כוכבא, על יבנה וחכמיה ובקיצור - על כל מה שהוא הכרחי לגיבוש הזהות הלאומית-יהודית של הצעיר החילוני, שבאין לו מערכת תורה ומצוות מחייבת, מה שנותר לו הוא התשתית ההיסטורית של עמו.

הדור הבא יהיה "ישראלי". אזרח העולם שעקב נסיבות שונות חי בארץ הזאת, דואג אולי לשלומה ולרווחתה של החברה החיה בה - אבל חסר שורשים חיוניים להווייה לאומית.

השינוי המהותי הזה בתכנית הלימודים, שינוי שמפרק את הזהות הלאומית ומכשיר את העתיד ל"מדינת כל אזרחיה", עבר בלי לעורר סערה של ממש.

החברה הישראלית מעדיפה כבר שנים לעסוק בשאלות של הרכבי קואליציה אפשריים ולהתעלם מהפיל הענק העומד בבית הלאומי: פיל הרסני וזועם שעתידי להרוס לחלוטין את הזהות של מדינת הלאום היהודית. לימודי התנ"ך, ההיסטוריה והמורשת של עם ישראל וכן החינוך לשירות צבאי משמעותי מעוגנים היטב בנוסח המטרות של חוק החינוך הממלכתי, ואולם בבתי ספר רבים הם אינם מתקיימים כלל או כמעט אינם מתקיימים, או שהם נלמדים ללא המטען הערכי שלהם, כמין מדע ביקורתי. בבתי ספר ממלכתיים רבים ביטלו את טקס קבלת החומש, מפני שאין באמת מורות

"הסכם ההעסקה החדש שנחתם זה עתה אולי יוסיף כמה מועמדים שינסו להשתלב במערכת החינוך, אבל הוא לא ישנה דבר מהותי בחינוך עצמו - שכן שורש הכשל נעוץ לא בשכר אלא בעצם ההכשרה לחינוך ולהוראה"

שיכולות ללמד תורה. רוב לימודי המורשת בוטלו מחשש "הדתה", והרוב המכריע של תלמידי ישראל מנוער מכל זהות יהודית וציונית. מנהלי בתי ספר יוקרתיים בתל אביב גאים לא באחוז המתגייסים לשירות צבאי משמעותי אלא להיפך, באחוז המשתמטים. אני זוכר בחלחלה איך לפני שנים רבות נכנסתי יום אחד למשרדו של מנהל תיכון ד' בתל אביב וראיתי על הקיר שמאחוריו כתובת גדולה: "אין דבר אשר כדאי למות למענו".

יש לקבוע בכאב: המציאות הזאת איננה ניתנת לתיקון בתנאים של היום. התשתית הרעיונית של המאבק נגד

המורים הוותיקים היא אותה תשתית שהובילה לביטול לימודי ההיסטוריה וצמצום לימודי הרוח בכלל: רק למה שחדש יש ערך, בין אם זה מוצר, בין אם זה רעיון ובין אם זה אדם או מחנך. המחנך הוותיק מחנך לערכים שאבד עליהם הכלח, ועל כן ראוי להצר את צעדיו ולקדם את המורה הצעיר.

שורש הכישלון - הכשרת המורים

גם אילולא הוציאו מתכנית הלימודים את פרקי ההיסטוריה החשובים, הכשל החינוכי המתמשך לא

היה נרפא, פשוט מפני שבמילא אין מי שילמד בבתי הספר, בייחוד ביסודיים, את מה שצריך תלמיד לדעת בשפת עמו ובתרבותה. שורש כישלונה של המערכת נעוץ לא בשכר המורה אלא בהכשרה הלא-ראויה של המורים בישראל.

ושוב - אף שזו הבעיה העיקרית - כל הרשויות מעדיפות להתעלם ממנה.

לא כאן המקום לניתוח מפורט של כשלי מערכת ההכשרה ולכן אציין את עיקר הדברים:

בעבר הרחוק (עד שנות השמונים של המאה ה-20) הכשירו הסמינרים את המורים להוראת תכנית הלימודים. כל מורה ידע היטב את מה שהוא צריך ללמד בשפת האם, בחשבון, במקרא, בספרות, בגיאוגרפיה ועוד. המורה הכיר היטב את תכנית הלימודים והוכשר ללמד אותה בשעות רבות של עבודת הוראה מעשית בכיתות במהלך הכשרתו. משנות השמונים הפכו הסמינרים למכללות אקדמיות ונתבעו על ידי המועצה להשכלה גבוהה לבנות תכניות שיתאימו להכרה אקדמית. תכנית כזאת בדרך כלל דורשת התמחות בשתי דיסציפלינות שהתלמיד בוחר מתוך כלל המקצועות שהמכללה מציעה. לזה נוספת תכנית לימודים בחינוך והכשרה מעשית, ששעותיה פחותות בהרבה מאלו שהיו נהוגות בסמינרים.

המשמעות היא שמורה המכשיר את עצמו להוראה בבית הספר היסודי אינו חייב לדעת כלל שפת אם (אגב, כמעט בכל המכללות

קבלת שבת מוזיקלית

- מערכת "חודש בחודשו" -

בחודשים האחרונים מתקיימות כמעט מדי יום שיש קבלות שבת מוזיקליות בגינת טבנקין, כשעתיים לפני כניסת השבת, בהובלת הרב וסרמן, רב הקהילה. שאלנו אותו כמה שאלות על כך:

ניגונים וסיפורים בגינת טבנקין צילום: מקס סקסטין

מי הגה את הרעיון לקבלות שבת מוזיקליות?
קבלות שבת מוזיקליות מתקיימות כבר זמן רב בנמל תל אביב (אמנם לא הלכתיות). זה נתן לי השראה לעשות גם אצלנו, במקום ציבורי, כך שכמה שיותר שכנים יוכלו להנות.

מה כוללת קבלת השבת?

ניגונים וסיפורים שאת רובם הגדול גם הציבור החילוני מכיר. בין כל קבוצת שירים אני אומר דברי תורה או מספר סיפור. יש לי ב"ה ניסיון רב שנים עם ילדים בגילאים צעירים, עוד מהתקופה שנהגתי ללמד בבתי הילדים בקיבוץ, ובמשך השנים גם אצלנו בלימוד הורים וילדים, באירועים של גנים ובתי"ס חילוניים, כך שהדבר אינו חדש לי.

כמה נגנים משתתפים ובאיזה כלים?

המנגנים הם תלמידי ישיבת ההסדר ברמת גן. רובם קבועים וחלק מתחלפים. משתדלים לשמור על קביעות מכיון שצריך לקלוט את הסגנון והאווירה ולהתרגל. מנגנים בגיטרה, כלי-נשיפה (ע"פ רוב קלרינט) וג'מבה (תוף גדול ומרשים).

מה התכנים שמעביר הרב?

מכיון שקהל היעד העיקרי הוא הילדים - סיפורים ורעיונות שמתאימים ליכולת שלהם. למשל - הסיפור על שני המלאכים שמלווים אדם כל ליל שבת כשהוא בא לביתו ואם השולחן ערוך והנרות דולקים המלאך הטוב אומר כך יהי לשבת הבאה, והרע עונה בעל כרחו אמן. כשמתקרב חג - שבועות למשל - גם רעיונות לחג כמו ביכורים ומתן תורה.

כמה משתתפים מגיעים ובאיזה גילאים?

יש בממוצע עשרים משתתפים. לפעמים קצת פחות ולפעמים קצת יותר. אלו ההורים ולעתים סבים וסבתות, יחד עם הילדים שגילם נע בין טרום חובה לבית-ספר יסודי. יש הורים שמביאים גם את התינוקות יחד עם הגדולים יותר. אבל חוץ ממי שבאים לגינה במשך הזמן התחילו להגיע תגובות משכנים ששומעים את קבלת השבת מהמרפסת.

ומה התגובות?

ממש נהדרות. מחממות את הלב. המשתתפים מתלהבים ומתארים כמה זה מעצים להם את חוויית השבת ומביעים את ההתרגשות והשמחה שלהם, בלי קשר לגיל ולקבוצת השייך.

האם מתקיימות קבלות שבת כאלה גם בנקודות אחרות בעיר? מה השאיפות, המטרות והתוכניות לעתיד של יוזמת קבלות השבת?

כרגע עדיין לא. אני מקווה להרחיב את הפרויקט הנפלא הזה למקומות אחרים ולשתף בו עוד גורמים. התכנית להמשך היא לעשות עוד אירועים מותאמים לציבור הכללי.

על המודעות המזמינות לקבלות השבת מופיע הלוגו "ליבנו" - מה זה בדיוק?

"ליבנו" אינו שם של ארגון אלא של מיזם, אשר כותרת המשנה שלו "יהדות. לימוד. חוויה". מה שמתמצת את התכניות. עד כה היו במסגרת המיזם הזה שיעורי תנ"ך לכלל הציבור שהתקיימו באולם בית אהרון, וכעת גם קבלות שבת. מקווה להרחיב לעוד אירועי לימוד וחוויה, הן בביכ"נ והן מחוץ לו.

להכשרת מורים אין התמחות בלשון עברית, לא צריך להיות לו מושג במורשת ישראל או בהיסטוריה של עם ישראל וודאי לא בגיאורפיה של ארץ ישראל. הוא מגיע לבית הספר עם הכשרה (לטעמי גם היא לא מספיקה) בשני מקצועות. ההכשרה הזאת גם היא לא ממוקדת בתכנית הלימודים של בית הספר אלא במה שדורשת הוועדה מטעם המל"ג הבודקת את התכנית על מנת לאשר את מתן התואר. התוצאה - מורים שיודעים מעט מאד או למעשה אינם יודעים כלל את רוב הנושאים שהם ליבת החינוך היהודי-ציוני. הם אינם יודעים ללמד לשון עברית, מקרא, אגדה, היסטוריה ולימודי ארץ ישראל. מאין אפוא יבוא החינוך לזהות יהודית ציונית?

אפשר גם להוסיף לזה את העובדה שמאז הפכו המכללות להכשרת מורים ל"אקדמיות", ירדו בכלל הישגי התלמידים בישראל גם במבחנים הבינלאומיים הכלליים ולא רק בשאלות זהות לאומית. ולאיש לא אכפת. רוב המכללות הגדולות להכשרת מורים מזוהות עם השמאל הליברלי הישראלי: סמינר הקיבוצים, מכללת לוינסקי, מכללת בית ברל ועוד. לסגל המכללות בכלל נוח בפוזה האקדמית: הם נהנים לקדם את עצמם לדרגת מרצה בכיר ופרופסור, והמעמד האקדמי חשוב להן הרבה יותר מהשאלה אילו מורים הם מספקים למערכת החינוך.

הסכם ההעסקה החדש שנחתם זה עתה אולי יוסיף כמה מועמדים שינסו להשתלב במערכת החינוך, אבל הוא לא ישנה דבר מהותי בחינוך עצמו - שכן שורש הכשל נעוץ לא בשכר אלא בעצם ההכשרה לחינוך ולהוראה.

בשנות ה-90 שם הסופר היהודי האמריקני פיליפ רות בפי אחד מגיבוריו את המלים הבאות: "מה הקמתם שם בישראל, בלגיה במזרח התיכון?" דברים אלו מתכתבים עם דברי הפילוסוף הרמן כהן כשסירב להזמנת חברו מרטין בובר להצטרף

לתנועה הציונית:

"האם בשביל

להקים עוד אלבניה

קטנה במזרח התיכון

סבלנו את הסבל הגדול של

ההיסטוריה היהודית?"

בלי מהפכה אמיתית בהכשרת המורים בישראל - אנחנו בדרך לשם.

דמעה על אדם כשר

דברים לזכרו של ר' מאיר ביר ע"ה

- יוסף שטח -

✖ יזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם, שאל ר' יוחנן בן זכאי את תלמידיו. ר' אליעזר אמר עין טובה, ר' יהושע - חבר טוב, ר' יוסי - שכן טוב, ר' שמעון - הרואה את הנולד ור' אלעזר - לב טוב. אמר להם ר' יוחנן "רואה אני את דברי ר' אלעזר בן ערך מדבריהם שבכלל דבריו דברים" (אבות ב, ט). ארבעים שנה ישבתי ליד ר' מאיר ביר

ציילום: פרטי

ר' מאיר ביר ז"ל

בבית הכנסת ובשיעורי התורה בשבת, וראיתי בו כל התכונות האלה. הוא היה גדול ממני בחוכמה ובמניין. איש אמת, חכם, שקול, מדוד ומאוזן, דייקן וקפדן, ישיר וחד, אך עם לב טוב, עדין ורך. היה לו שכל ישר שעלה על כל פרופסור שהכרתי. לי היה כאח גדול והוא קרא לי ידיד נפש. התייעצתי עמו בדברים אישיים, והפקתי תועלת רבה מעצותיו ומניסיון חייו. עצתו האחרונה הייתה שלא להפסיק כגמלאי את פעילויותי הרבות. גם יוסי רבינוביץ ז"ל היה נוהג להתייעץ עמו. את ידיעותיו בעסקים רכש עת עבד במפעלי הפועל המזרחי, לצד ח"כ מלמד ז"ל. אהבתי לשוחח עמו כי אמר דברים לא מקובלים

שהיו נכונים ודברי אמת. ר' מאיר היה בן למשפחה אמידה בהולנד. הוא לא עלה לתורה כשהיה בר מצווה כי היה זה בתקופת השואה, והוא היה במסתור עם אחיו יוסף הי"ד. לא אשכח את מראהו בתפילת נעילה של יום כיפור, עת היה עטוף כולו בטלית בדרך מיוחדת ואמר בהתרגשות: ה' הוא האלוהים' שבע פעמים. קשה להבין כיצד יצא מחוזק מהשואה. (הייתי שנים רבות יו"ר המכון הלאומי לנפגעי ראש ולפוסט טראומה ועד היום קשה לתפוס כיצד יצא נחוש ומחוזק באמונתו ובאופיו).

בהשקפתו דגל ב'תורה עם דרך ארץ'. בתפילה ובמצוות הקפיד על כל תו ותג, כמו גם בתשלומיו למס הכנסה. היה איש חסד בסתר. אהב מוזיקה וקונצרטים. אהב ספרי קודש ישנים ויודאיקה. לא חשש לבקר את מי שלא שירת בצבא או לא עבד לפרנסתו. היה גאה באחיו דוד ז"ל, שזכה בפרס ביטחון ישראל. כשבנו יוסף יבדל"א שירת בלבנון, הוא קרא תהילים כל רגע פנוי בבית הכנסת. היה "שיוויון" מבחינה מגדרית, שנים רבות לפני שהומצאה המילה. שכינה שרתה בביתו עם רעייתו רחל ז"ל שאותה אהב. קשה הייתה עליו הפרידה ממנה. כשהלך בני שמואל לחתונתו הייתה רחל ז"ל חולה ולא יכלה להגיע לחתונה. בדרך לאולם עלינו לביתה לומר לה שלום, כאילו השתתפה בחתונה, וכולנו היינו נרגשים. עד הקורונה ביקרנוהו בבית יוליאנה לפני כל חג. בשיחתנו האחרונה, הטלפונית (בגלל הקורונה), מסרתי לו ד"ש חם מרעייתי חגית והוא ביקש ממני להביא לה בשמו ובכספו זר פרחים. לא הספקתי לבקרו לפני ראש השנה ולספר לו שהתחלתי ללמוד פסנתר. ברוך השם מאיר זכה לשיבה טובה, עבר את התשעים, הקים משפחה לתפארת, היה שמח וגאה בילדיו, בנכדיו ובניניו. זכה לראות נינים נישאים, כולם דור ישרים מבורך.

דמעה על אדם כשר, שהלך לעולמו, הקב"ה מניחה בבית גנזיו. יהי זכרו ברוך ותהי מנוחתו עדין. ■

חאן שער הגיא

עולים לירושלים

ב יום קיץ חמים (33 מעלות בצל) שמנו פעמינו לטיול בירושלים וסביבתה, חברי מועדון אחיעזר, חברי קהילת גבורת מרדכי וחברים מקהילות שכנות נוספות

בקי באומל פינת המתכון בקהילה

מארחים בחגים ולא יודעים מה לעשות עם כל שאריות החלות?
ברד פודינג (פודינג לחם) הוא הפתרון הקל והטעים לבעיה.

ברד-פודינג (פודינג לחם)

מצרכים

- 8-10 פרוסות חלה לא טריה
- 50 גרם חמאה
- אוכמניות/צימוקים - אופציונלי
- 350 מ"ל חלב
- 250 מ"ל שמנת מתוקה
- 3 ביצים
- 75 גרם סוכר
- כפית תמצית וניל
- 3 כפות סוכר דמררה
- תבנית מרובעת/מלבנית כ-24 ס"מ
- שמן לתבנית

אופן הכנה

- * מחממים תנור ל-180°C ומשמנים קלות את התבנית.
- * חותכים את פרוסות הלחם לקוביות קטנות ומורחים עליהן חמאה משני הצדדים ומניחים בתבנית.
- * (בשלב הזה מפזרים בתבנית את האוכמניות והצימוקים).
- * בקערה בנפרד מערבבים את החלב, שמנת, ביצים, סוכר ותמצית וניל ויוצקים על החלות, ומניחים להן לספוג את התערובת.
- * מפזרים סוכר דמררה מעל.
- * אופים למשך 45 דק' עד להשחמה.
- * מקררים בטמפרטורת החדר כ-20 דק'.
- * אם מקררים במקרר, מומלץ לחמם מעט לפני ההגשה.

בתאבון!

רויאל. לאחר מכן שמנו פעמינו לימין משה, שכונה שהוקמה בשנת 1891 כחלק מיציאה מהחומות, שהקים משה מונטיפיורי ונקראת על שמו. התמקדנו בטחנת הקמח הנמצאת בלב השכונה, אותה בנה משה מונטיפיורי על מנת לשכנע את תושבי העיר לעבור לגור בשכונה אשר בנה מחוץ לחומות. כיום משמשת הטחנה כאתר תיירות כשבמרכז המרכבה המשוחרת של משה מונטיפיורי.

סיורנו בירושלים הסתיים בביקור במרכז המבקרים של עיריית ירושלים, שם ציפתה לנו הפתעה כמעט קבועה. המדריך שקבל את פנינו הוא צביקון תמרי, בנם של טובה וראובן תמרי. "כמעט קבועה" ציינתי כי בטיול לפני שנה הדריך אותנו בטיול בחוות

צילומים: יואב יאיר

הטורבינות במעלה הגלבע יוחנן, בנם של גילה ואריה כהן ובטיול לפני שנתיים קיבל את פנינו במפעל חסלט עלי קטיף שוקי, בנם של משפחת מינרבי, חברי הקהילה לשעבר. במרכז המבקרים קיים דגם תלת ממדי מרשים של העיר ירושלים. חברים רבים התלהבו כשהצליחו לזהות בנייני מגורים המוכרים להם באופן אישי מתוך הדגם המפורט והעשיר. ערכנו סיור גם בחדר הישיבות המרשים של העירייה, ולאחר מכן עלינו לגג העירייה לתצפית נוף מרהיב על שכונותיה הוותיקות והחדשות של העיר. תודה למדריך הטיול מורה הדרך המוסמך יואב יאיר שתכנן את הטיול וליווה אותו בהסבריו המקצועיים. הרבה תודות גם למושיק גולדשטיין ולאביחי ירום מהמדור למורשת ישראל בעיריית גבעתיים על ארגון ההסעה.

יהודית שטרן

שביקשו להצטרף אך לא את כולם ניתן היה לצערנו לצרף.

החלנו את סיורנו בביקור בחאן שער הגיא (באב אל וואד) המוגדר כאתר מורשת לאומי לזכר הקרבות העזים במלחמת העצמאות ולזכרם של הגברים והנשים שנפלו במערכה. בחאן נמצא מוזיאון השיירות, מוזיאון אינטראקטיבי המתעד את השיירות שיצאו מחולדה לספק מזון תרופות ותחמושת לעיר ירושלים הנצורה. בדרכנו לירושלים עצרנו עוד באנדרטת מח"ל הממוקמת ליד שער הגיא. האנדרטה הוקמה לכבודם של למעלה מ-3000 מתנדבי חוץ לארץ מכ-30 מדינות שבאו ללחום עם הישוב בארץ ישראל במלחמת העצמאות, ומנציחה את שמותיהם של 121 מהם שנפלו במלחמה.

בהגיענו לבירה ירושלים סעדנו את לבנו בארוחת צהריים מפנקת במלון פרימה

דברים לזכרם של זהבה ויהושע בן-זאב

- יוסף סגל -

חודש האחרון נפרדנו מהגב' זהבה בן-זאב, שבשנותיה האחרונות התגוררה בדיר מוגן בהרצליה, לאחר חברות של למעלה מחמישים שנים בקהילתנו. באחד מימי אלול תשכ"ז עברנו לגבעתיים ממרכז שפירא, שם קיבלה אותי לעבודת הוראה בישיבה ובתיכון הגב' זהבה. מצלצל הפעמון. זהבה בדלת! בשמחה מחבקת אותנו ושואלת כיצד במזל קנינו דירה בדיוק חצי קומה מהם? כמובן הזמנו אותם פנימה להתכבד ומרגע זה יהושע וזהבה היו המשפחה השנייה שלנו. בכל שבת וחג שמחנו לארח ולהתארח והם שמחו בילדינו. באחת הפגישות הראשונות שאלתי את יהושע מה הביא להחלטה לעזוב את קיבוץ שלוחות, והוא סיפר: באחד הימים פרצו המים מבריכות הדגים. הנזק היה עצום, ולאיש זה לא הפריע. יהושע היה איש של עקרונות מוסר גבוה! זה כאב לו, והביא להחלטה לעזוב, מה גם שבמשפחתו לא היו ילדים.

יהושע היה בן משפחה שורשית מהעיר קניגסברג בצפון רוסיה. הוא קיבל חינוך תורני, אך בגיל 15 החליט לעלות לא"י. כאן היה קשור לחברות נוער בהתיישבות. בשנת 1943 התגייס לפלמ"ח. כמה נעם לו להיזכר במסע הגדול לנגב, להקמת אחד עשר היישובים במוצאי יום כיפור, ולאחר מכן האירוע בביריה במאבק נגד נסיונות הגירוש של הצבא הבריטי.

זהבה נולדה למשפ' קאופמן מהעיר הקל בצרפת, שם סיימה סמינר למורים. בשנת 1946 הצטרפה לקיבוץ שלוחות. כל הצעירים שהגיעו ארצה באותה תקופה היו בני 16 והם שהחזיקו את היישוב במלחמת העצמאות. כשהחליטו בני הזוג לעזוב, הצטרעו מאוד החברים בקבוצה. זהבה עברה קורס מרכזי משק ועבדה כגזברית בשנים-עשר ישובים במרחב שפיר.

חיייהם של יהושע וזהבה היו שזורים בכל מערכות המדינה, בהתיישבות, בביטחון, בהקמת הישוב אפרת ורוב ישובי השומרון.

יהי זכרם ברוך

צרכי עמך מרובים

על פעילות ועדת הצדקה בשנה החולפת

המושג 'משפחה נזקקת' הינו דבר כבד משקל. בעבר להגדרה זו היו נכנסות משפחות שאין להן ממש מה לאכול, המקרר (אם יש) ממש ריק! כיום בדור השפע, אמות המידה משתנות. גם משפחה שחסרה את היכולת לממן תשלומים בסיסיים כגון חשמל, ארנונה וכד', או משפחה שאינה יכולה לממן חוג פשוט עבור הילד כאשר כל ילדי הכיתה כן יכולים ומשתתפים, יכולה להיכנס תחת הכותרת 'משפחה נזקקת'. לכן האומדן מי ראוי לקבל תמיכה מהקרן נעשה מורכב יותר משנה לשנה.

איך זה עובד?

את בחירת המשפחות אנו עושים בשיתוף פעולה מלא עם מחלקת הרווחה של עיריית גבעתיים. כאן המקום לציין שזכינו למחלקה מסורה ומקצועית עד מאוד. אנו מקבלים הערכה על כל משפחה ומשפחה ולאחר חשיבה פרטנית מרכיבים את הרשימה השנתית.

לעיתים עולות שאלות הלכתיות בהן אנו מתייעצים עם הרב וסרמן ולאחר מכן הרשימה מוכנה. העובדות הסוציאליות מעדכנות את המשפחות והן מקבלות תמיכה חודשית למשך שנה, כאשר סמוך לחגים אנו מגדילים את התמיכה ככל שניתן.

מבצע נוסף הוא חלוקת מתנות לאבינוים בחג הפורים.

השנה התחדשנו ושינינו מעט את השיטה. משפחות רבות בקהילה היו שותפות באופן מעשי בחלוקה. כל משפחה שהתנדבה מהקהילה קיבלה מוועדת הצדקה פרטים על משפחה נזקקת אחת. המשפחה המתנדבת הכינה משלוח מנות עשיר ומפנק, אנו צירפנו את המעטפה עם תרומה נכבדה (כ-1000 ש"ח לכל משפחה), והמשפחות מהקהילה יצאו בחג הפורים להביא את המשלוח לביתהן של משפחות הרווחה. התגובות היו מרגשות עד מאוד!!

כמה שמחה ואושר הוספנו כולנו יחד לשכנים הסובבים אותנו. אנו מזמינים את כולם לקחת חלק בתרומות קבועות או חד פעמיות, להוסיף אור ושמחה לסובבים אותנו.

ועדת הצדקה

גבעתיים
הרבה יותר מעיר

ניסן תשפ"ב

האגף לשירותים חברתיים

לכבוד:

חברי קהילת בית הכנסת גבורת מרדכי

הנדון: מכתב תודה

בשם עובדי האגף לשירותים חברתיים ולקוחות האגף הנהנים מתרומתכם הנדיבה ברצוננו לאחל לכם חג פסח שמח וכשר.

בהזדמנות זו נרצה להודות לכם על שותפות מבורכת ועבודה מקצועית ורגישה.

חג שמח לכם, לבני משפחותיכם ולכל קהילת בית הכנסת גבורת מרדכי.

בברכה,

זיוה גבאי, עו"ס

מנהלת האגף לשירותים חברתיים

עיריית גבעתיים

זיוה גבאי
עו"ס
מנהלת האגף לשירותים חברתיים
עיריית גבעתיים

תמר שטרן, עו"ס

תמר שטרן

משפחות חדשות הביעו נכונות להשתתף בעוד אירועים מעין אלו. תודה רבה לרב וסרמן על היוזמה והאירגון, תודה לר' פרדי אלגמיל על ההנחה והשותפות. שנזכה תמיד לעסוק בעניינים משמחים ולהרבות כבוד שמיים.

בליל סליחות ראשונות התכנסנו לאמירת סליחות חגיגית בשילוב ניגונים מחצרות חסידים בהובלת החזן לייזר ברוק ובחסות המשנה לראש עיריית גבעתיים מושיק גולדשטיין.

בתחילת הקיץ התכנס קהל רב באולם בית אהרן לשמוע את הרצאתו של אל"מ (מיל.) גולן ואך, מפקד יחידת החילוץ הארצית, שבה סיפר על עבודת היחידה ברחבי העולם. ההרצאה המרתקת והמרגשת, שאותה גולל המרצה כסיפור מתח, בליווי מצגת צילומים ואתנחות מוזיקליות, התמקדה בחילוץ מבניין המגורים שקרס בסרפסייד, פלורידה לפני כשנה, ורבים מן הנפגעים בו היו יהודים. יישר כוח לוועדת תרבות על ארגון ההרצאה

האמת שהרבה זמן רציתי לכתוב ולהודות לכם על העזרה הכספית, והעזרה בכלל. אף פעם לא הייתי בצד הזה של הנזקים לעזרה, אבל הכל משתנה כל כך מהר, ואחרי הקורונה במיוחד... לפעמים חיינו ממש לעזרה הזאת שלכם, לקנות לי תרופות, ומה שנשאר אני שומרת בשביל לקנות דברי חלב במכולת. אולי זה מעט בעיניכם, אבל בשבילי זו עזרה גדולה מאחר ואני חיה רק מביטוח לאומי. תודה על הרגישות שלכם, ולגב' מהרווחה יחד עם העובדת הסוציאלית בזמנו, שסידרה לי את זה, כאשר המצב שלי היה הכי קשה, ואפילו ארוחות קיבלתי בכל יום חמישי, גם בשבילי וגם בשביל בתי. אין לי בארץ משפחה - כך שבשבילי מאוד מרגש לקבל עזרה. אז שוב אני מודה לכם על כל העזרה שלכם.

תודה, פ'.

א.ג.ג.

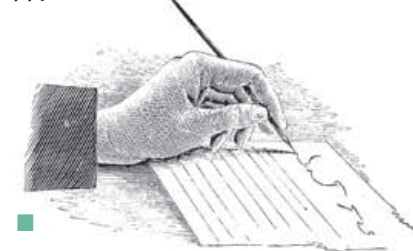
שלום רב!

ברצוני לכתוב כמה מילים חמות על מקום של נתינה ללא תמורה. בית הכנסת "גבורת מרדכי" הוא מקום שכזה. מטעם בית הכנסת נשלחים אליי מזה מספר חודשים שייקים על סכום של 300 ₪ כעזרה חודשית ללא תמורה. זו נתינה יפה ומוערכת מאד בעיניי שכן מעולם לא יצרו עימי קשר מביה"כ ולא ביקשו תודה כלשהי עבור התרומה שלהם. במיוחד בזמנים אלו בהם שומעים מסביב על נוכלים, עוקצים, גנבים וכדומה, פחות יוצא לנו לקרוא או לשמוע על אהבה ונתינה חנים ללא תמורה. זהו חסד אמיתי גם אם הסכום אינו גבוה אבל זו הדרך המיוחדת ויוצאת הדופן של נתינה ללא תמורה. מחכה ליום שאוכל להחזיר עבור אהבת חנים באהבת חנים. אז תודה למי שעוזר, תורם, נרתם ומסייע למי שאין בזמנים לא קלים.

שיבורכו מן השמיים, אמן!

בברכה ותודה רבה..

ד.ד.

צילום: מקס סקסטין

החזן לייזר ברוק באמירת סליחות בבית הכנסת

לקראת ראש השנה התקיים שיעור מפי השופטת הרבנית ד"ר פנינה נויבירט בנושא "מעשה ברב שיצא בשאלה" - על סוגיית החזרה בתשובה דרך סיפורו של אלישע בן אבויה. השיעור הוקדש לעילוי נשמת שרה ומשה קרמר ז"ל.

לימוד ילדים ונוער בבית הכנסת

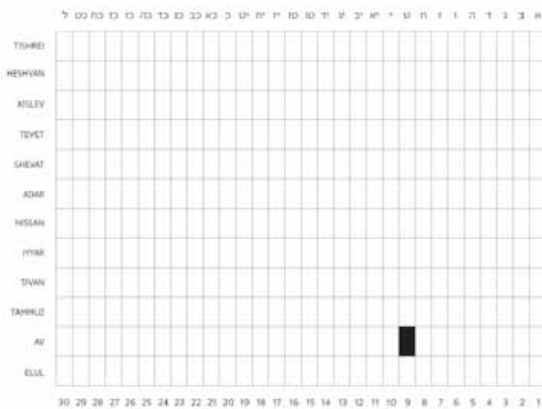
וכמובן ליחידת ההצלה הארצית על עבודתה המדהימה.

בתקופת בין המיצרים התקיים לימוד לילדים ונוער בבית הכנסת. בסוף הלימוד נערך סיום מסכת חלה. הילדים וההורים הביעו את הערכתם ללימוד. הילדים פקדו את בית הכנסת בשמחה, הורגש כי המלמדים, הרב רועי והרב נבו, הצליחו להאהיב את הלימוד.

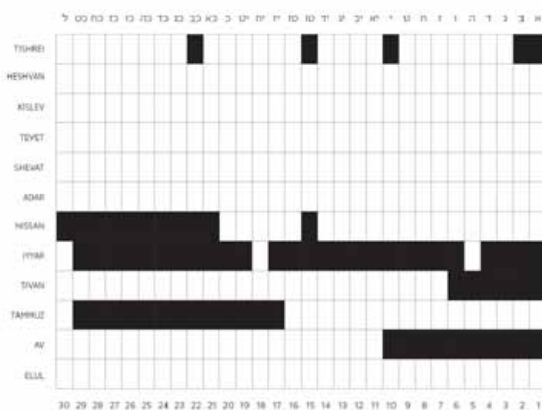
השופטת והרבנית ד"ר פנינה נויבירט

צילום: חנה ליברפרינד

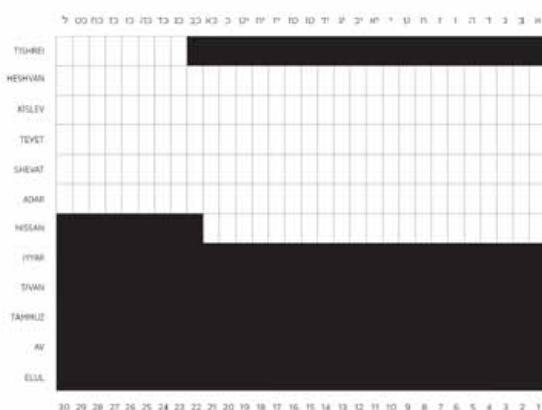

מתוך הפייסבוק של המעצב
דוב אברמסון

ימים שלא אומרים בהם "שלום"

ימים שלא שומעים בהם מוסיקה

ימים שאומרים בהם מוריד הטל

החולים. בנוסף הוא משמש כמרצה בכיר קליני בחוג לרפואת ילדים באוניברסיטת תל אביב, חבר בוועדה הארצית לבחינות ברפואת ילדים ויושב ראש ועדת הסילבוס ברפואת ילדים באוניברסיטת תל אביב. **קהילת גבורת מרדכי מברכת את עודד בישר כוח ובהצלחה רבה בהמשך.**

ברכות לד"ר עודד שוירמן עם קבלת תואר פרופסור ברפואת ילדים במסגרת הפקולטה לרפואה באוניברסיטת תל אביב. ד"ר עודד שוירמן מנהל מחלקת ילדים ב' במרכז שניידר, מומחה למחלות זיהומיות, יושב ראש ועדת ההתמחות במרכז שניידר ויושב ראש חטיבת הילדים בבית

פינת תרבות

ראיתם מופע או סרט שריגש אתכם? קראתם ספר שטלטל אתכם? שמעתם שיעור שפקח את עיניכם? ביקרתם בתערוכה שהותירה בכם רושם? אתם מוזמנים לשתף, להמליץ או למתוח ביקורת בפינה זו!

שבוע העיצוב "לעת עתה" בית הנסן, ירושלים 2022

- אורלי אליאס -

שבוע העיצוב מתקיים בכל שנה בחודש יוני בבית הנסן בירושלים. מוצגות שם עבודות על נושאים כלליים בדרכי גישה של עיצוב שונים. בביקורי השנה מאוד נהנתי ממיצב אמנותי בשם 'זימנא' של המעצב דוב אברמסון. העבודה ממחישה מדידת זמן של מחויבויות, הוראות, הגבלות ומשימות הנשמרות במהלך השנה של מי שחיהם סובבים סביב הפרקטיקה ההלכתית. המיצב מציע ביטוי ויזואלי פשוט וברור ומאפשר לאלה שלא מכירים ללמוד ממנה הרבה.

נשאלו 40 שאלות והמענה מוגש על לוח שנה עברי שמצויר כרשת קווים שיוצרים ריבועים שחורים ולבנים בהתאם לתשובה. לדוגמה, שאלות כמו באילו ימים: לא אומרים בהם שלום, אומרים בהם מוריד הטל, שלא מתחתנים בהם, שמברכים בהם שהחיינו, ימים שאפשר לעשות בהם קידוש לבנה, שלא עושים בהם כביסה, או ימים שלא שומעים בהם מוסיקה.

מה שתפס את עיני, קודם, הוא הריבוע השחור הבודד או מנגד חצי שנה שלמה שכולה מסומנת בשחור כתשובה. לאחר מכן פניתי לשאלה שגם היא הפליאה אותי לפעמים. שאלות ותשובות בשחור ולבן.

תנחומים

- לישראל לקס על פטירת אביו
- ליהושע שוורץ על פטירת אמו
- ליצחק פורת ומשפחתו
- על פטירת חתנו

קהילת גבורת מרדכי
כואבת את פטירת חברת הקהילה
גב' אלקה בורנשטיין
ומשתתפת בצער המשפחה

שהשמחה במעונם זר ברכות למזל טוב

- ברכות להולדת נכדים/ות • למשפ' סנדיק להולדת הנכדה • למשפ' גולדפרב להולדת הנכד ברכות לבר/בת המצווה • ליאיר ון-סטרטן ומשפחתו לבר המצווה • לאלשיב ליברפריד ומשפחתו לבר המצווה ברכות להולדת נינים • למשפ' לקריץ להולדת הנינה ברכות להולדת ילדים • למשפ' סימן-טוב להולדת הבן ברכות לנישואין • למשפ' תשובה לנישואי הבן גבע